

zeggen. Maar dat is blijkbaar een vergissing, want we lezen in de bijlagen van een merkwaardigen brief van den kerkeraad van Groningen. Deze had te antwoorden op den reeds genoemden brief van de classis Leeuwarden d.d. 18 Febr. 1948.

Dat is in één woord gezegd een pracht brief. Dat is gaan in den kerkelijken weg en elkander den kerkelijken weg voorhouden.

Maar Groningen zegt heel gewoon in zijn antwoord, dat het heelemaal niet noodig is om een Generale Synode bijeen te doen komen, teneinde van haar een fiat te verkrijgen voor de aanvaarding van een nieuw terrein. Vier gronden worden voor deze meening aangevoerd. Art. 2, laatste alinea, doet duidelijk uitkomen dat (al wordt hier niet gesproken over het bezetten van een nieuw terrein) voor de bezetting van een bepaalde post, in den tijd tusschen twee synodes, groote vrijheid van handelen aan de deputaten der Generale Synode wordt gegeven.

Maar dat is een interpretatie van den tekst die met den tekst zelf in flagranten strijd is. Voorts is daar het beroep op de buitengewone omstandigheden, waarin onze kerken sinds de Vrijmaking zijn komen te verkeren. Wanneer men dan art. 1 letterlijk gaat toepassen zou er belemmering ontstaan. Maar sinds wanneer breken de omstandigheden de wet? Dat is reële revolutie. Nooit breekt de nood de wet. Met die opvatting is letterlijk alles goed te praten en ieder doet dan maar wat goed is in zijn oogen. De derde grond is, dat de Deputaten van de Gen. Synode reeds hun fiat hebben gegeven voor aanvaarding. Dat is nu apert onjuist. Lees in het begin van dit artikel de opdracht aan de friesche kerken. Die hadden zich te beraden, ze moesten voorbereidende en informatorische werkzaamheden verrichten. Wie leest daarin van een gegeven fiat? En in verband daarmee is de vraag merkwaardig, die aan de aanwezige generale deputaten werd meegegeven door de cl. Leeuwarden: „Is het goed geweest de zaak van het nieuwe zendingsterrein te leggen op de handen van Friesland?” Die vraag had staande de vergadering kunnen worden beantwoord met de opmerking: „Dat hebben de deputaten ook niet gedaan. Dat ligt niet binnen onze bevoegdheden, we zijn gebonden aan de Z.O.” Ik begrijp niet hoe in Friesland en Groningen deze gedachte heeft kunnen postvatten. Tenzij sommige generale deputaten zelf deze gedachte hebben doen postvatten. Maar dat is haast niet te gelooven.

Op de Particuliere Synode van Friesland van 7 April zijn er afgevaardigden van de kerk van Groningen aanwezig om hun standpunt te verdedigen. Er wordt breed gehandeld over de Z.O. en er werden vele bezwaren tegen die bestaande orde ingebracht. Besloten wordt aan de roepende kerk voor de eerstvolgende Generale Synode te verzoeken zoo spoedig mogelijk een buitengewone Generale Synode bijeen te roepen, opdat deze een beslissing neme ten aanzien van het aanvaarden van een reeds aangeboden of nog te zoeken nieuw zendingsterrein. Dat is een bewandelen van den kerkelijken weg. En we kunnen niet anders dan dankbaar zijn, dat de friesche kerken niets anders hebben gewild, ondanks de verleidelijke voorstelling van zaken van bepaalde zijde. Inderdaad, deze zaak hoort thuis op de Generale Synode. En terecht werd er in het schrijven van de cl. Leeuwarden d.d. 16 Febr. 1948 op gewezen, dat, gezien het advies der Generale Synode 1946, art. 246, 4, dat n.l. alle kerken voorloopig met de kerk van Zwolle als zedende kerk zullen samenwerken, de vraag rijst of het verantwoord is dat enkele kerken zich aan die samenwerking onttrekken, zonder voorafgaand overleg met de kerk van Zwolle, en voorts met ALLE kerken. De classis wil voor alles zich wenden in den kerkelijken weg tot de e.v. Generale Synode.

De classis Leeuwarden heeft in haar vergadering van 14 April een antwoord gegeven aan den kerkeraad van Groningen. En het is een staal van kerkelijk handelen, wanneer ge leest op hoe voortreffelijke wijze Leeuwarden afwijst de suggestie van Groningen. Ze motiveert dat aldus:

1. de classis niet een ander den verkeerden weg wil zien of doen bewandelen, dien zij zelf vermeden heeft; (Groningen wil desnoods zelf dat terrein aanvaarden buiten de Generale Synode om!);

2. zij zelf al het mogelijke doet om dit terrein, dat speciaal onder haar aandacht is gebracht, in samenwerking met alle zusterkerken te kunnen aanvaarden, en zij dus nog geen afstand van dit haar aangeboden terrein mag doen;

3. zij van oordeel is dat de kerk van Groningen, beter dan door onmiddellijke, in strijd met de Z.O. bevonden, aanvaarding van dit terrein haar zendingsroeping kan vervullen, door met de classis Leeuwarden den voorgeschreven weg naar de Generale Synode te bewandelen, waartoe de kerk van Groningen bij dezen wordt opgewekt.”

We weten dat de kerken uit de provincie Groningen dezen kerkelijken weg hebben bewandeld en dat ook de Part. Synode van Groningen aan de roepende kerk van Amersfoort verzocht heeft de Generale Synode bijeen te roepen om over dat aangeboden nieuwe terrein te oordeelen.

Waarom we dit heele verhaal hier doen? Allereerst omdat deze zaak alle kerken betreft. Volledige opening van zaken worde gegeven. We begrijpen de opmerking in een van onze kerkbladen, dat men graag zag dat de rapporten van de classis Leeuwarden gemeen goed werden. We meenden er goed aan te doen reeds dit

aspect van de zaak onzen lezers voor te leggen.

Het is goed dat we elkander voortdurend opwekken ons te houden aan den kerkelijken weg. Als ledere kerk, met de beste bedoelingen natuurlijk, haar eigen weg gaat, ontstaat er groote verwarring. Inderdaad, de zaak van een eventueel nieuw zendingsterrein betreft alle kerken. En dus behoort deze zaak aan de orde te worden gesteld op de Generale Synode.

De volgende vraag die ons bezig houdt is deze of het noodzakelijk was, dat het aanbod van een nieuw terrein moest dienen op een buitengewone of op een vervroegde Generale Synode. DAT ze op de Generale Synode hoort is wel duidelijk. Maar of het de synode nu reeds bereiken moest is een andere kwestie, die we in een volgend artikel willen bezien.

D. K. W.

Opmerking:

Art. 1 van de Z.O. luidt als volgt:

Het zendingsterrein van de Gereformeerde Kerken in Nederland wordt door de Generale Synode bepaald. Art. 2.

Elke Generale Synode wijst op het Zendingsterrein eenige plaatsen aan, met nauwkeurige bepaling van elks grenzen, welke aan Kerken, die willen uitzenden, allereerst worden aanbevolen.

Derde alinea:

Een Kerk, die op het Zendingsterrein een post wil bezetten, die niet door de Generale Synode is aangegeven, vraagt daartoe goedkeuring van de Generale Synode, of, zoo deze in het jaar van aanvraag niet meer vergadert, van de Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

Naschrift. Deze copie kwam aan op 23 Sept. De publicatie, d.d. 24 Sept. in ons blad opgenomen, was dus daarin niet verschenen. — Redactie.

VITRINGA

UIT DE HISTORIE

over nut, noodzakelijkheid, gezag van Synoden V

8. Terecht stelt nu Vitringa de vraag: maar wat noodzaak hebben dan de Synoden?

Indien er zelden goede worden gehouden en de meeste vol gebrek zijn en zelfs de goede, wanneer ze het geloof der kerk door hun canones en verordeningen afbakenen, in de kerk van Christus indragen de aanleiding tot altoosdurende scheuring; indien bovendien, naar het gemeen gevoelen van alle Protestanten, de synodebesluiten niet geacht worden boven twijfel verheven en onfeilbaar te zijn — wat nut heeft het dan, de leer-kwesties aan synodaal oordeel te onderwerpen?

Ik antwoord kort en goed, zegt Vitringa, dat de Synoden, zoover mijn oordeel strekt, het eenige instrument of redmiddel zijn om de eenheid te handhaven, of te bewaren de gemeenschap en de uitwendige verbinding tusschen meerdere plaatselijke kerken; welk verband, ook al zou niemand met reden kunnen zeggen, dat het noodzakelijk is, toch ook niemand met reden zou kunnen ontkennen, dat het achtbaar en voegzaam is. Dat het noodzakelijk is, kan ik niet zeggen. Want volgens de wet van Christus worden de christelijke belijders na den dood der Apostelen en den val van Jeruzalem, zetel en centrum van het nieuwe geloof, slechts hiertoe verplicht, dat ze met hen, die inzake den godsdienst van hetzelfde gevoelen en geloof zijn, de gemeenschap der heiligen publiek hebben te beoefenen op die plaatsen, waar ze door de Voorzienigheid Gods verkeerden. Als ze dat doen, worden ze geacht hun plicht volbracht te hebben. Als ze echter gewaar worden, dat er ergens mensen of samenkomsten zijn, die met hen van hetzelfde gevoelen zijn inzake den godsdienst, en van denzelfden Geest vervuld, dan moeten ze bereid zijn, hun alle christelijke gemeenschaps- en liefdediensten te bewijzen, welke van broeders, ten nauwste verbonden door inwendige en geestelijke gemeenschap, verwacht kunnen worden. Maar dat zij er bij hen op aandringen en zich inspannen om de uitwendige gemeenschap met hen tot stand te brengen, 't zij rechtstreeks, 't zij door afgevaardigden, 't zij door correspondentie, daarin worden ze door geen enkele wet der christelijke leer gebonden. Dit neemt niet weg dat, indien ze door anderen tot het onderhouden van een dergelijke gemeenschap worden uitgenoodigd, het hun niet vrijstaat, die te weigeren.

Iemand is geen verantwoording van zijn geloof schuldig dan aan God en Christus, den Koning en Rechter van zijn conscientie. Slechts zijn zij, die van dezelfde belijdenis en eens geestes zijn, gehouden in vergadering samen te komen, en hun heilige diensten onder opzicht van bedachtzame voorgangers naar de leer van het Evangelie op plechtige wijze waar te nemen; maar ze zijn niet gehouden de uitwendige gemeenschap met andere kerken van dezelfde belijdenis over heel de wereld te onderhouden, tenzij de gelegenheid daartoe gunstig is en de omstandigheden zulks gebieden.

Vitringa memoreert vervolgens, dat de kerken van Frankrijk in haar bloeitijd, van Eageland, Schotland, Hongarije, Zwitserland, de Paltz, Anhalt, Genève etc. ofschoon ze dezelfde of nagenoeg dezelfde geloofs-

belijdenis hadden als de Nederlandsche, toch geen uitwendige cultus-gemeenschap met deze laatste onderhielden. Van uitwisseling der algemeene Synodehandelingen of Synodebesluiten is geen sprake. Zelfs de Waalsche broeders in ons land houden nog hun eigen aparte diensten; tusschen hen en ons bestaat slechts uitwendige gemeenschap. Het onderhouden van zulke uitwendige gemeenschap is niet zonder meer noodzakelijk. Aan elke kerk staat het vrij, zonder andere kerken te raadplegen, kerkelijke gebruiken en ceremoniën naar beste weten in te richten.

P. D.

GRONINGER Brieven

Amice frater.

Het woord stijl wordt op allerlei wijze in onze dagen nogal vaak gebruikt. En aangezien het goed is, dat wij, als wij een woord hooren, daarbij ook iets denken, is het niet kwaad, als wij er eens een gesprek met elkander over houden. Wat is stijl?

De afleiding van het woord kan ons eenig licht geven. Daar zijn er, die bij het woord stijl vooral denken aan de architectuur en die beweren, dat dan het woord moet afstammen van stylos, een woord dat kolom, pilaar beteekent, want in de antieke bouwkunst speelde de kolom een groote rol. Maar de mannen der litteratuur zeggen: neen, het woord stijl komt van stylus, en dat was in de oudheid een puntig voorwerp, waarmee men schreef op de wastafels.

De naam van het werktuig ging dan over op datgene wat geschreven werd. De wijze van schrijven.

Nu kan dit op tweeërlei duiden. Wij hooren in onze dagen weer veel van schriftkundigen, die zeggen: geef mij een paar regels schrift van u, en ik zal zeggen wie gij zijt.

De antieken zinspeelden echter met den stijl meer op de gedachte, die werd neergeschreven in de was. En dan zei men: zooals de mensch daár toont te denken, zoo is hij. En gemeenlijk, als er over stijl wordt gesproken, en vooral de Franschen maakten er zich nogal druk over, haalt men het woord van Buffon aan: le style c'est l'homme. De stijl is de mensch. Dit is zoo klaar, dat het ons feitelijk niet veel verder brengt. Trouwens, Buffon heeft dit niet eens gezegd. Hij zei: de stijl is de mensch zelf. En hij was een dierkundige, die meende, dat de mensch zich door zijn geluid, dat hij gaf door zijn taal, onderscheidde van de andere dieren, als de leeuw bijv. die brult. De mensch spreekt. En zoo is hij mensch.

Maar hij zei toch ook: de ideeën, die zijn de stijl, niet de woorden. En de Engelsche schrijver Emerson bedoelde allicht hetzelfde als hij zei, dat de stijl is de stem van den menschelijken geest.

Men moet niet meenen dat dit in allen tijd wordt onderschreven. Ik denk nu aan de litteraire beweging van het laatst der negentiende eeuw, bij ons de zgn. tachtigers, die voornamelijk letten op de klank, het woord.

Bekend is het op zich zelf kunstig gemaakte van van Deyssel over het proza. Daarin werd het woord verheerlijkt.

Ik houd van woorden, zoo zegt hij dan, die plotseling aankomen als van heel ver, goud, te voren schietend uit een bres in den blauwen horizon, of als donkere steenklompen hoog in de lucht, kantelend diep uit een worstelenden en brandenden afgrond. Ik houd van woorden die op mij neerbekken als vallende balken, van woorden, die voorbijvlieden als kogels. Ik houd van woorden, die ik ineens zie staan als klapprozen, of als blauwe korenbloemen..... En zoo gaat het in allerlei beelden door.

Hier denkt men onwillekeurig aan wat Vinet eens zei van den woordkunstenaar Victor Hugo: die woorden vereenigen zich, verdringen zich aan den drempel van Hugo's geest, zij komen op ons aan met groot misbaar, trachten elkander te verstooten, buitelen over elkander heen, maken ons doof, verblinden ons. Ik moet eerlijk zeggen, dus Vinet, dat ik met mijn zwakke hoofd daar niet lang tegen kan. Het begint mij te duizelen, als ik enkele pagina's heb gelezen en die duizend en één beelden zijn dan voor mijn geest als een „danse enflammée”.

Wat soortgelijke poëzie betreft herinnert hij aan een oud gezegde: wat niet waard is gezegd te worden dat zingt men. Maar wij moeten niet meenen, dat achter al dat lawaai der tachtigers, die ook hun goede zijde hadden, geen gedachte school. Het was de oud-liberale, met wat materialistische aanmenging.

Inzake den stijl komt de vraag echter meer dan eens op den voorgrond: komt het nu aan op de fijnheid van het woord of op de gedachte, die het wil uitdrukken. Op het ornament of op het wezenlijke ding. De romantiek houdt van het ornament en wij hebben er in onze dagen nog al iets mee te maken.

De menschen van onzen tijd, onze humanisten sieren hun armelijken denken gaarne op met heel mooie en groote woorden. Zelfs als zij zeggen „zakelijk” te zijn.

Men zou vergeten hoe weinig daar werkelijk achter school.

Ook is er een stijlmethod, die den wereldraad der kerken kenmerkt. Men gebruikt dan een woord der Schrift of uit de belijdenis en zegt dan: een ieder moet dat maar opvatten zooals hij dat wil. Want wij willen eenheid. Wonderlijke eenheid voorzeker. Een eenheid